

«Προβλήματα Συμπεριφοράς Στο Σχολείο: Επιθετικότητα – Σχολικός Εκφοβισμός»

Δρ Μιλτιάδης ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ
Ψυχολόγος – Ειδικός Παιδαγωγός
Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. Αν.Αττικής

2102465855 – 6937430226
2prpeana@gmail.com

Δομή

- Επιθετικότητα στο σχολείο
- Ορισμός «σχολικού εκφοβισμού»
- Συζήτηση ανοιχτών ερωτημάτων
- Στοιχεία για την επιθετικότητα
- Σχολικό κλίμα
 - Πόσο διαδεδομένη είναι η επιθετικότητα;
 - Πού υπάρχει εκφοβισμός και θυματοποίηση;
 - Ποιοι είναι οι θύτες;
 - Ποια είναι τα θύματα;
 - Τι κάνουν οι υπόλοιποι;
- Ο φαύλος κύκλος του σχολικού εκφοβισμού
- Συμπεράσματα
- Επεξεργασία και παρουσίαση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων

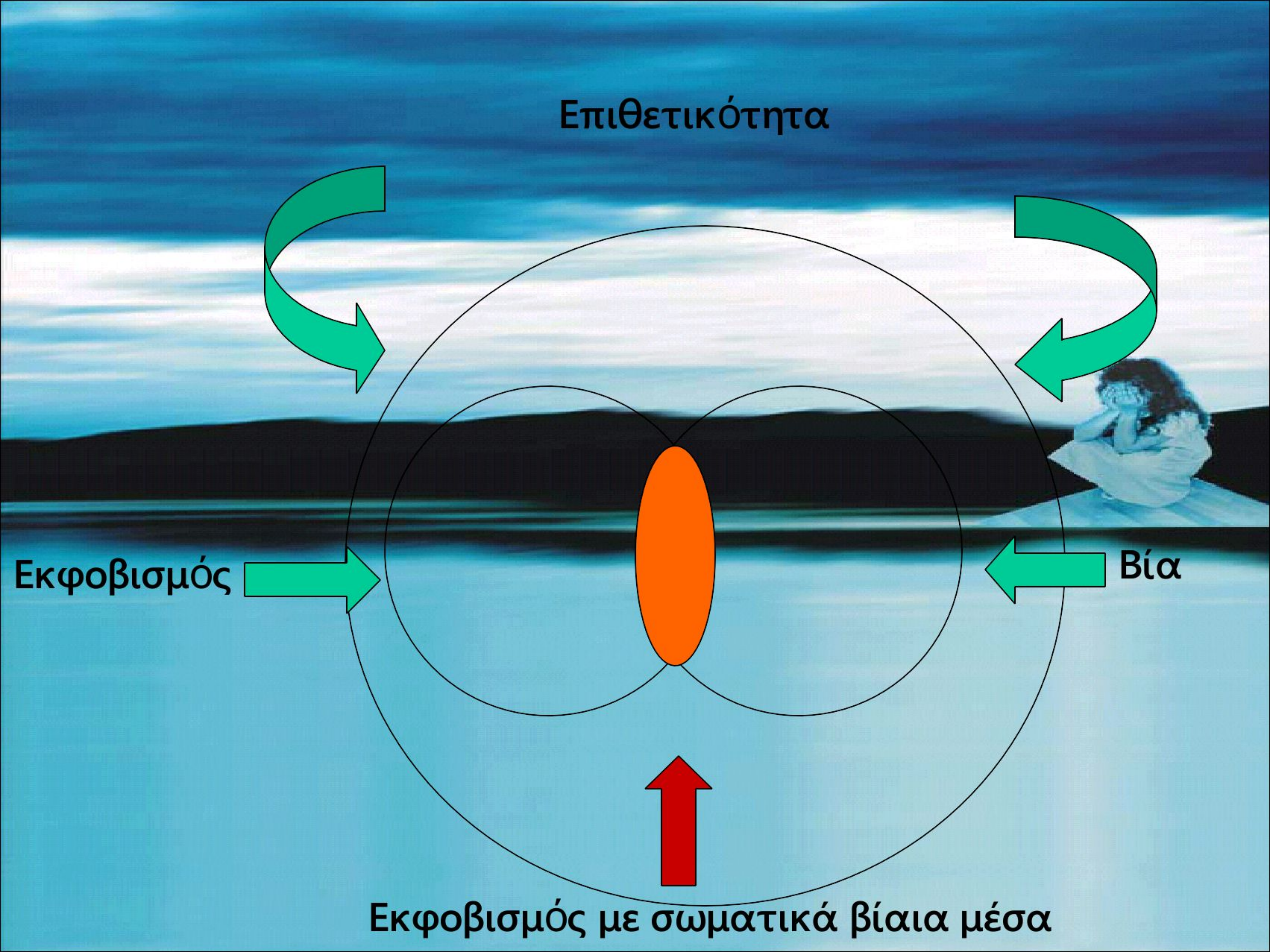

Επιθετικότητα

Εκφοβισμός

Βία

Εκφοβισμός με σωματικά βίαια μέσα

Επιθετικότητα στο σχολείο

- Τα αγόρια είναι πιο βίαια
- Η ηλικία είναι σημαντικός παράγοντας
- Τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου
- Επίδραση της τηλεόρασης
- Καλό συναισθηματικό κλίμα
- Αθλητικοί χώροι, τάξεις, διάδρομοι, δρόμος από και προς το σχολείο
- Οι μισές περιπτώσεις δεν καταγγέλλονται

Τι είναι ο σχολικός εκφοβισμός

- Olweus 1991: Ο μαθητής παρενοχλείται όταν είναι εκτεθειμένος:
- επανειλημμένα και για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα
- από έναν (bully) ή περισσότερους (mob) μαθητές
- σε αρνητικές πράξεις
 - Καταστροφή, βλάβη, κλοπή, εκβιασμός...
 - Χτυπήματα, σπρωξιές, κλωτσιές...
 - Λεκτικά και μη
 - Περιφρόνηση, Αποκλεισμός
- Ασύμμετρη σχέση δύναμης
- Lt. Smith (1994) το Mobbing προκύπτει,...σε μη σωστά ελεγχόμενους χώρους ιεραρχικά δομημένων συστημάτων

Μορφές του σχολικού εκφοβισμού

- **Φυσικός**

(σπρωξιές, κλωτσιές, γροθιές, απόκρυψη – καταστροφή αντικειμένων, κλείδωμα, χτυπήματα πόρτας...)

- **Γλωσσικός** (κοροϊδία, γελιοποίηση, τυρρανία ...)

- **Μη γλωσσικός, χωρίς άμεση σωματική επαφή** (βγάλσιμο γλώσσα, φτύσιμο...)

- **Έμμεσος διαμέσου αποκοπής κοινωνικών αναφορών** (περιφρόνιση, εγκατάλειψη, απροθυμία χειραψίας...)

- **Έμμεσος και ύπουλος** (διάδοση φημών, πρόκληση καυγάδων μεταξύ φίλων...)

- **Διαμέσου νέων τεχνολογιών** (Mails, SMS...)

- **Διαμέσου σεξουαλικής παρενόχλησης ή με ρατσιστικό και ξενοφοβικό υπόβαθρο**

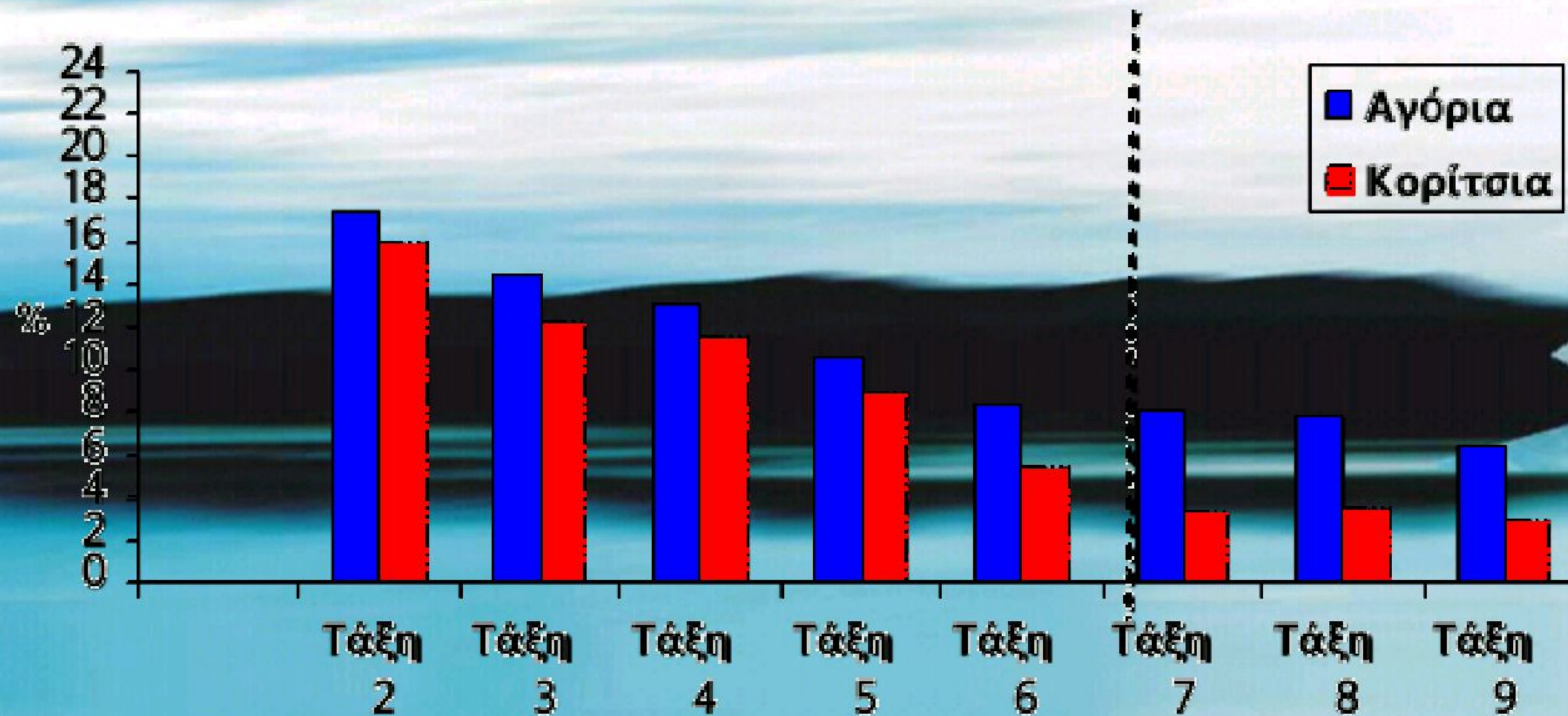

Οι 10 συχνότερες Mobbing-πράξεις στα ελληνικά σχολεία

1. Οι συμμαθητές μου με σχολιάζουν αρνητικά πίσω από την πλάτη μου.	20 %
2. Κάποιος διαδίδει φήμες ή ψέμματα για μένα	15 %
3. Οι συμμαθητές μου με γελοιοποιούν μπροστά σε άλλους	14 %
4. Κάποιος με φωνάζει με βρισιές ή προσβλητικά παρατσούκλια	13 %
5. Οι άλλοι μου ρίχνουν υποτιμητικές ματιές ή κινήσεις	10 %
6. Κάποιος με μιμείται για να με γελοιοποιήσει	10 %
7. Οι δάσκαλοι παραγνωρίζουν την ετοιμότητά μου για συνεργασία	10 %
8. Οι συμμαθητές μου με εμποδίζουν όταν θέλω να πω κάτι σε κάποιον άλλο	8 %
9. Οι συμμαθητές μου με θεωρούν βλάκα, όχι «εντάξει» κ.ά.	8 %
10. Ο δάσκαλος ή η δασκάλα μου φωνάζουν αναίτια.	7 %

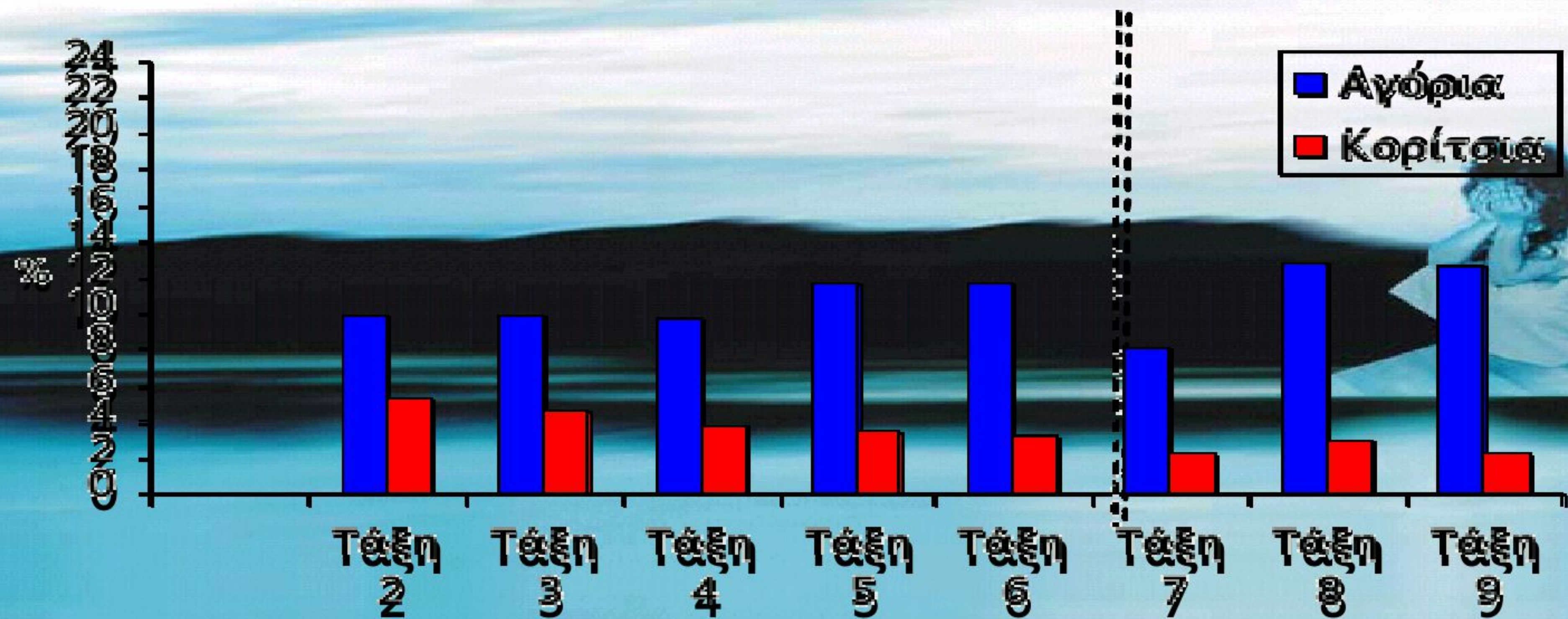

Πόσο διαδεδομένο είναι το Mobbing?

- (Olweus, 1991, Σσ. 417)

Ποιοι είναι οι θύτες;

- Ποσοστό των μαθητών και μαθητριών σε διαφορετικές τάξεις, οι οποίοι ομολόγησαν ότι παρενόχλησαν τους συμμαθητές τους. (Olweus 1991, S. 418).

Ποιοι είναι οι θύτες;

Οικογενειακό μοντέλο διαπαιδαγώγησης

- Αδιαφορία, αλλά και υπερβολικές τιμωρίες κατά την παραβίαση των κανόνων
- Συναισθηματική απόρριψη
- Περιορισμός της διάδρασης στην επιθετική υλοποίηση των προσωπικών τους στόχων
- Καλή αντίληψη πιθανών αδυναμιών των υποψήφιων θυμάτων, ανεπαρκής ενσυναίσθηση
- Επίγνωση των ίδιων «δυνατοτήτων»
- Συχνά βλέπουν τη συμπεριφορά τους ως αποτέλεσμα της «προκλητικότητας» των θυμάτων (αποσπασματική αντίληψη)

Ποια είναι τα θύματα

- Θύμα μπορεί να γίνει καθένας
- Kochenderfer & Ladd 1996: Στους μαθητές «θύματα» η ηλικίας 6 χρόνων μόνο ένα 8,5% παραμένει μετά από ένα εξάμηνο στον ίδιο ρόλο
- Το ίδιο συμβαίνει και σε μεγαλύτερους μαθητές
- Αντίθετα, όποιος ήταν διαχρονικά θύμα ως την ηλικία των 12 ετών, παραμένει ως θύμα τα μετέπειτα χρόνια
- Τα θύματα τείνουν να είναι ευαίσθητα, συχνά από υπερπροστατευτικές οικογενειακές δομές, φυσικά αδύναμα, με χαμηλό αυτοσυναίσθημα και φόβο αυτοάμυνας

Παρατηρητές = ανήμποροι συνένοχοι

- Ο καθένας εξετάζει από τη δική του οπτική γωνία και δεν ξέρει τι σκέφτονται οι άλλοι
- Φόβος μήπως παρενοχληθούν και οι ίδιοι
- Δεν ξέρουν πώς να αντιδράσουν, ενοχές
- Εξασθενημένο συναίσθημα ατομικής ευθύνης, συνήθεια

Πώς αναγνωρίζω ένα θύμα ;

- ο Χαμηλή αυτοεκτίμηση - Δηλώσεις, οι οποίες μαρτυρούν χαμηλό αυτοσυναίσθημα
- ο Κοινωνική απομόνωση
- ο Τα παιδιά δεν πηγαίνουν μόνα στο σχολείο ή δεν θέλουν καθόλου να το επισκεφθούν
- ο Έχουν κατεστραμμένα σχολικά αντικείμενα
- ο Χάνουν χρήματα (πληρωμή των θυτών)
- ο Εμφανίζουν μειωμένη επίδοση
- ο Απόσυρση - Κατάθλιψη
- ο Αντίδραση με θυμό και λύπη (κορίτσια)
- ο Fliegel (2000): 20% των αυτοκτονιών προέρχονται από θύματα Mobbing

Ο κύκλος του εκφοβισμού

Γενετικοί παράγοντες
Υπό προϋποθέσεις: MME
Οικογενειακό πρότυπο διαπαιδαγώγησης
Συναισθηματική απόρριψη
Τιμωρητικές μέθοδοι
Αρνητικό σχολικό κλίμα
Αρνητικό μαθησιακό περιβάλλον
Παρέες

Βία, Mobbing, Εκφοβισμός

Συχνά στενή σχέση μη
τέρας – παιδιού

Υπερπροστατευτικό-
τητα

Θύμα
Μπορεί να γίνει καθένα
ς
Ευαίσθητο (θετική έννοι
α)

Θύτης
Μαθημένο επιθετικό πρότυπο δρά
σης
Έλλειψη ορίων
Επίγνωση της δύναμής του

Έχει επιτυχία
Αποτελεί πρότυπο για ά
λλους μαθητές
Επιβραβεύεται έμμεσα γ
ια τη συμπεριφορά του

Παθητικότητ
α
Απόσυρση
Σιωπή

Παθητικότητ
α
Φόβος

Συμμαθητές
Παρατηρητές αρκετών επεισοδίων
Εντυπωσιασμένοι
Ανασφαλείς

Δάσκαλοι
Παρατηρητές λίγων επεισοδίων
Ανασφαλείς - Επέμβαση
„Το θύμα φταίει“

Ανίσχυρη, ανύπαρκτη δράση

Ανέφικτη αντίδραση

Γονείς
ανεννημέρωτοι
ανασφαλείς

Διεύθυνση
Ανασφαλής ανάμεσα σε παρέμβαση
κατά περίπτωση ή πρόληψη και
ευθύνη για τη φήμη του σχολείου

Συντηρητική διαχείριση του θ
έματος Mobbing
Παραπομπή των θυμάτων σε
συμβουλευτική

Δυνατότητες διαχείρισης

Παιδαγωγική παρέμβαση στο επίπεδο της τάξης: Χρόνος για συζητήσεις, συμφωνία κανόνων και συνεπειών

Αντί-Mobbing-ασκήσεις

Ποιοτική βελτίωση των περιοχών ελέγχου και άμεσες συνέπειες για μη αποδεκτές συμπεριφορές

Βελτιωμένη εποπτεία

Αφύπνιση

Ενεργή και εμφανή προς τα έξω σύνδεση μαθητών και γονιών σε προληπτικές δράσεις

Υποστήριξη και ενίσχυση της συνεργατικής συμπεριφοράς

της συνείδησης

Αποκατάσταση των θυμάτων(ενεργή εμπλοκή των θυτών)

Διαχείριση συγκρούσεων

Εξάσκηση σε κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς

Ανοιχτά ερωτήματα

- Στις περιπτώσεις «παρενόχλησης» στο σχολείο μας υπάρχει άμεση και συνεπής αντίδραση
- Στο σχολείο μας το θέμα της «παρενόχλησης» έχει γίνει συχνά αντικείμενο συζήτησης
- Τα θύματα του Mobbing είναι λύτρωσιμ
- Οι δασκάλους/ες του σχολείου μας είναι/είναι ενήμεροι για τις περιπτώσεις «παρενόχλησης»
- Οι μαθητές του σχολείου μας δεν καταφεύγουν κατά κανόνα σε μεθόδους «παρενόχλησης»

ΝΑΙ

?

ΟΧΙ

Παραμύθια και μηνύματα βίας

- Κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένα παραμύθι
 - Έχετε 15 λεπτά για την επαναδιατύπωση
 - Αφαιρείτε τα στοιχεία βίας
 - Παραμένουν το ίδιο ενδιαφέροντα;
-
- Σκοπός είναι τα παιδιά να επεξεργαστούν τα μηνύματα βίας χωρίς να τα εσωτερικεύσουν

Το ερωτηματολόγιο της επιθετικότητας

- Ποιες ερωτήσεις σας δυσκόλεψαν και γιατί;
- Σε ποιες δεν απαντήσατε και γιατί;
- Θα θέλατε να ξέρετε τι απάντησαν οι συμμαθητές σας σε μια συγκεκριμένη ερώτηση και ποια είναι αυτή;
- Ποια αποτελέσματα σας εντυπωσίασαν;
- Ποια δεν περιμένατε να προκύψουν;
- Στάσεις - Απόψεις - Ενδοσκόπηση

Απόψεις για τη βία και την επιθετικότητα

- Σχηματίστε ζευγάρια και συγκρίνετε τις απόψεις σας για τις μισές δηλώσεις από αυτές
- Ακούστε προσεκτικά το συνομιλητή σας και βρείτε κοινά σημεία
- Βρείτε κάποιο άλλο μέλος για τις υπόλοιπες δηλώσεις
- Σε ποιες προτάσεις εντοπίστηκαν οι περισσότερες διαφωνίες;
- Πού οφείλονται οι διαφωνίες αυτές;
- Η συζήτηση έκανε κάποια από τα μέλη να αλλάξουν άποψη;

Παίρνω θέση απέναντι στο πρόβλημα της βίας

- Επιλέγουμε τις προτάσεις που δίχασαν
- Μετά από κάθε πρόταση ζητάμε από τους μαθητές να πάρουν θέση
- Συζητούν τα επιχειρήματά τους με κάποιον συμμαθητή τους στο ίδιο τμήμα
- Φτιάχνουν αντίθετο ζευγάρι και συζητούν
- Η τάξη συζητά:
- Σε ποια ζητήματα διαφωνήσαμε;
- Μπορούμε να βρούμε κοινά σημεία παρά τις διαφορετικές απόψεις;

